

SORITA

Amb el Bergantes obrint pas
entre les muntanyes

**ELS
PORTS**

és Autèntic

HISTÒRIA

Sorita, amb un origen musulmà com a població, va passar a formar part després de la conquesta cristiana en 1233 del senyoriu dels Peralta. Va ser venuda a la vila de Morella, construint municipi propi a partir de 1691.

S'ha documentat poblament anterior, com és la troballa de ceràmiques del Bronze i del Ferro i pintures rupestres prop del Mas de Planell, així com d'època romana. Va ser també escenari d'intenses lluites durant les Guerres Carlistes, sent saquejada en 1834 per les tropes del General Cabrera.

A partir de la guerra civil, Sorita va patir un important fenomen d'emigració. El màxim demogràfic es va aconseguir a principis del segle XX, en 1900 hi havia 1236 habitants. Des de llavors va patir una dràstica baixada, estant actualment en 126 habitants (2016).

EL POBLE

Sorita és una població situada sobre un monticle en la ribera dreta del riu Bergantes, a 657 m sobre el nivell de la mar, en el límit de la província de Terol. Sorita també dita del Maestrat, té un extens terme municipal, molt muntanyenc, presentant altures com la de Sant Marc (1.025 m) en la part aquest, i les de Bernús (946 m) que acaba a la Talayola (1.124 m) al sud i extensos boscos de pins i carrasques cobreixen quasi tots els vessants.

La seua agresta naturalesa i la presència d'aigua, fan de Sorita un atractiu lloc per al turisme. Amb un origen musulmà com a població, va passar a formar part després de la conquesta cristiana en 1233 del senyoriu dels Peralta.

Va ser venut a la vila de Morella, construint municipi propi a partir de 1691. S'ha documentat poblament anterior, com és la troballa de ceràmiques del Bronze i pintures rupestres prop del Mas de Planell, així com d'època romana. Va ser escenari d'intenses lluites durant les guerres carlistes, sent saquejada en 1834 per les tropes del General Cabrera.

Des de la plaça de l'Església podem recórrer els irregulars i empinats carrers i admirar les seues sòlides cases de pedra amb ràfecs i balcons de fusta com correspon a aquesta bella arquitectura de muntanya, quasi aragonesa.

A la Plaça, l'Església Parroquial de l'Assumpció de la Nostra Senyora, del s. XVIII, presenta tres naus, creuer i cúpula d'elegant estil acadèmic amb interessants frescos en l'absis de Cruella realitzats en 1852. Enfront d'ella un bonic paviment de pedra catifa la plaça, parcialment emmurallada.

Muralla que s'estén fins al Castell, antic casalot del s. XIV, casa pairal dels Peralta. Baixar fins a la plaça de l'Ajuntament ens permetrà gaudir del passeig i abans de trobar-nos amb l'edifici de l'Ajuntament, del s. XVII del qual destaca el seu arc de mig punt i el seu aler de fusta llaurada, podem visitar un antic forn d'origen musulmà, el Forn de Dalt. En arribar, no cal deixar de veure els seus ponts, un xicotet pont medieval sobre el Barranc de la Font i el pont sobre el Bergantes en l'antic camí d'Aragó.

PATRIMONI HISTÒRIC

ESGLÉSIA PARROQUIAL

*De mitjan s. XVIII amb
tres naus, creuer i
cimbori*

LA CASA DE L'AJUNTAMENT

*Data de 1679 i destaca pel seu
arc de mig punt*

RESTES DEL CASTELL

*Antic casalot amb una
senzilla, encara que
esplèndida, façana del s. XIV*

FORN DE DALT

Antic forn d'origen musulmà.

PONTS

Xicotet pont medieval sobre el Barranc de la Font i el pont sobre el riu Bergantes

“FONTS CALENTES”

Són fonts termals que encara brollen al costat del Bergantes.

“PINS ALTS” O “LOS BUENOS MOZOS”

Diversos pins d'enormes dimensions situats al Barranc de la Mare de Déu

TORRE BEANA I TORRE COLOMER

Han intervingut vestigis de les construccions defensives d'antany

MASIA “EL VILÀ”

Masia amb història que conserva el “Molí del Vilà”.

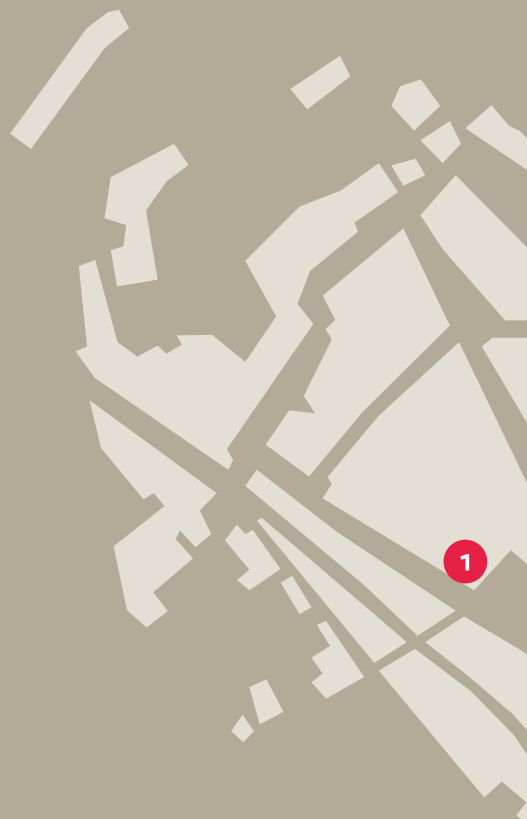
LA BALMA

El Santuari de la Mare de Déu de la Balma, declarat Monument Històric Artístic l'any 1979, està situat a 3 km del nucli urbà, emblemàtic per la seua situació i devoció, es troba enclavat en la roca, en un costat sobre el riu Bergantes. El Santuari com a tal es coneix ja al s. XIV, meitat edifici, meitat gruta, situat en una balma o abric natural, i amb un curiós campanar del s. XVII. Al costat d'ell, l'hostatgeria d'importància històrica i edificada al s. XVI adaptada a l'abrupte terreny. Des d'ella s'arriba caminant per l'abric voltat fins a la cova o Balma on es troba la imatge de la Verge, objecte de veneració des de la seua troballa per un pastor en el s. XV. Centre de peregrinació contra els malignes o endimoniats, es va fer popular al s. XVIII, per a sol·licitar curacions que en èpoques passades s'atribuïen a possessions demoniaques, atacs d'epilèpsia la majoria de les vegades. Per a arribar des de Sorita, travessant el Bergantes, se segueix la carretera d'Aragó al llarg de la riba esquerra d'aquest riu, i després de passar pel barranc del Rossell es deixa per a seguir una drecera que baixa en ràpid pendent fins a arribar a la capelleta de la Verge de la Balma, erigida al costat del riu a la confluència d'aquest amb el Barranc de la Mare de Déu, que era utilitzada per viatgers i traginers que no podien pujar al Santuari.

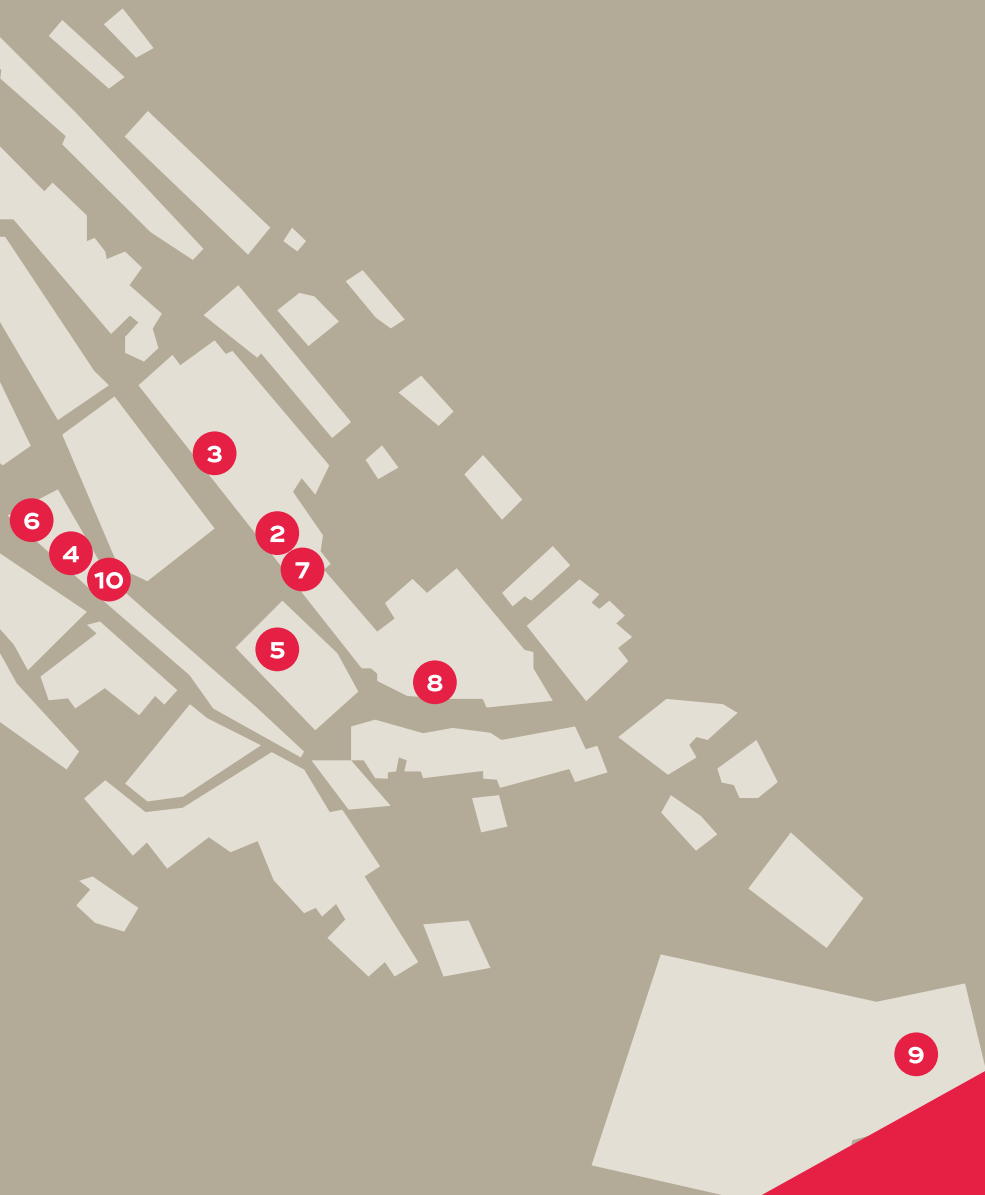
Després comença la pujada de la sagrada muntanya: on podem trobar la Creu Coberta que és una de les més belles de la Corona d'Aragó, amb cúpula sostinguda per quatre petxines que alberga uns frescos obra de Cruella (1860) al·legòrics de les Virtuts, i uns minuts després, sota les branques del corpulent lledoner que dona ombra a la font, es troba l'entrada a l'hostatgeria i a l'ermitori. Des de l'entrada al Santuari es pot contemplar un bell panorama: cap a l'orient, amb els elevats cims de la serra de Sant Marc i la Talayola, coberta de pinedes i seguint cap a migdia i occident, les elevades muntanyes de Morella, rematant enfront de Forcall a les moles de Miró i de la Garumba; alguna cosa més a prop, als contraforts de la serra de Morella, sobre un pujol aïllat per profunds barrancs, la vila de Sorita; i al fons, el tortuós curs del Bergantes.

Puntos de interés

1 Ayuntamiento	6 Farmacia
2 Bar-Restaurante	7 Tienda
3 Castillo	8 Casa Cultura
4 Horno	9 Pavellón de Fiestas
5 Iglesia	10 Aula Turística del Bergantes

SORITA

NATURALESIA

L'agrest terme municipal de Sorita disposa de gran quantitat de pinedes, boscos de carrasques, roures i altres espècies autòctones de la comarca dels Ports. Entre racons que destaquen pel seu valor ecològic està el paratge de "Los buenos mozos" format per pins d'enormes dimensions. Passejant pels seus camins ens trobem amb nombroses fonts com les Fonts Calentes, fonts termals que encara brollen al costat del Bergantes, o la del Planell, també d'aigües medicinals i la "Dels Cabezos".

Extremadament muntanyenc presenta altures principals com les de Sant Marc (1.024 m), Millán (949 m) i la Talayola (1.124 m) o coberts de boscos d'alzinar, al costat de vessants aterridos amb parets de pedra en sec. Diferents camins i sendes superen aquests desnivells baixant als diferents barrancs i permetent al passejant a gaudir de la naturalesa en tota la seua esplendor, com en el tram de l'Estret del Barranc del Pardo i el seu profund canó. Masies i ermites amb història, de les moltes que atresora el terme, com la Masia del Vilà, que conserva el Molí del Vilà, on encara existeix una antiga fàbrica tèxtil, el Molí del Xorrador, situat en el límit dels tres antics regnes de la Corona d'Aragó, i el Molí del Poble, alimentats amb les aigües del riu.

Les ermites de Sant Marc (s. XVI) a la part alta de la muntanya homònima a més de 979 m d'altura i des de la qual gaudir d'unes vistes impactants i la de Sant Antoni. Peirons i creus de terme jalonen els antics i importants camins que comunicaven Aragó amb València. Gràcies a la seua ubicació, a Sorita es poden realitzar una infinitat d'activitats, els seus quasi 69 km² d'extensió, les seues pinedes i barrancs, les seues sendes i camins, i els rellevants desnivells que van des del riu a 600 m fins a la Serra de Sant Marc a 1.024 m i la Talayola a 1.124 m, permet realitzar el senderisme, l'escalada, el bany, la pesca, bicicleta de muntanya...

Les múltiples activitats que ens ofereix Sorita es complementen amb l'existència d'un vedat de caça major i menor, un vedat de pesca truitera i senderes senyalitzades. Una d'aquestes sendes és el PR-CV-246 que va des de La Creu dels Espigolars al Santuari de la Balma, i l'altre d'ells és el PR-CV-230 que va des de La Creu Coberta fins al Pic Infern.

FESTES I TRADICIONS

SANT ANTONI

La Festa de Sant Antoni, típica de la comarca dels Ports es realitza al gener, amb la tradicional foguera i el repartiment de les coquetes.

Les coquetes són elaborades per les dones del poble, de manera artesanal, a l'antic forn de la localitat.

La festa comença el dijous, amb l'elaboració de les coquetes farcides de confitura de carabassa i la tala dels pins i la mala herba que formaran la barraca. A la nit se celebra un primer sopar per a la gent col·laboradora que consisteix en pizzes casolanes i creïlles al forn amb alloli.

El divendres, es talla la llenya que ha de vestir la barraca, i a la nit se celebra un sopar per a tots els veïns de la típica llanda.

El dissabte a la vesprada es construeix la barraca i ja a la nit té lloc la benedicció i volta dels animals, el repartiment de les coquetes, i finalment, la crema de la barraca per part dels dimoniets.

El diumenge, se celebra la missa en honor a "Sant Antoni" i s'acaba la festa amb un menjar popular a la Plaça per a tot el poble.

ROMERIES

Peiró de Sant Pere

28 d'abril

Sant Antoni de Pàdua

13 de juny

La Balma

1 de maig

Sant Gregori

12 de maig

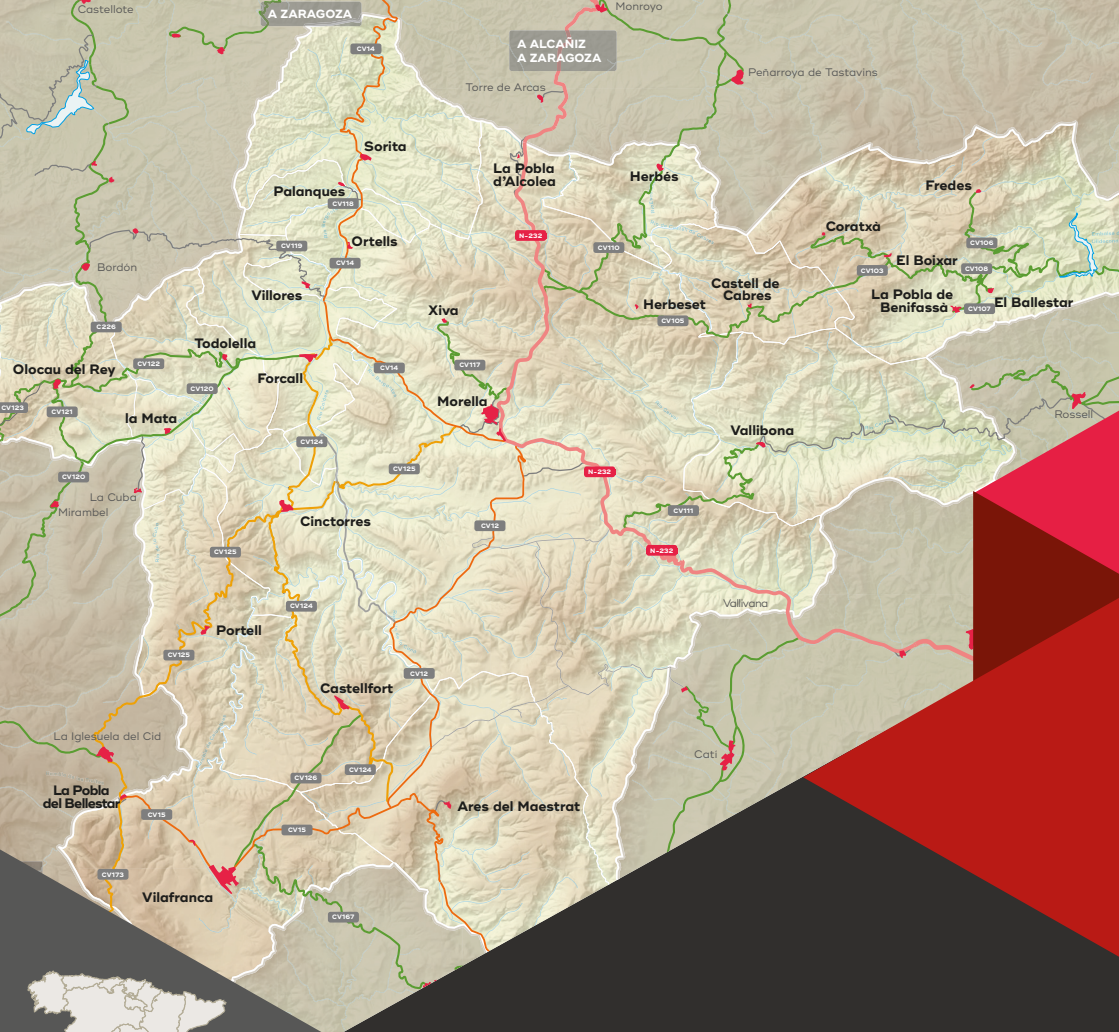
FESTES PATRONALS EN HONOR A LA VERGE DE LA BALMA

Se celebren el cap de setmana més pròxim al 8 de setembre, dia de la nostra patrona. Són les festes més populars i participatives de l'any, amb orquestres, bous, actes culturals i infantils...

A la processó nocturna que té lloc el divendres a la nit, "l'entrada" una sèrie de veïns del poble porten la imatge de la Verge i a arribar a "les eres de baix", un pastor li dona la benvinguda amb una lloa. En aquest lloc, les danses de Les Llauradores i Les Gitanetes i Dansants formen la processó que portarà la Verge fins a l'església del poble, on un altre veí recita una lloa.

El dissabte, a primera hora del matí, ix la processó cap a la Balma. A la porta de l'església, un àngel llig una lloa i seguidament es forma la processó encapçalada pel dolçainer i el tabaquer i els segueixen la dansa dels Negrets, la dansa dels llauradoretz i, finalment, la dansa de les gitanetes. Els acompanya a la processó la imatge de la verge, portada per veïns del poble.

A l'arribada a la Creu Coberta, apareix el "Dimoni de la Balma", que no vol deixar passar la processó, vestit amb el tradicional vestit del qual pengen serps, colobres i males bèsties. En aquest moment té lloc la famosa representació de La lluita de l'àngel i el dimoni, que guanyarà finalment l'àngel, podent continuar la processó fins a la Balma.

ELS PORTS
Sorita

Ajuntament
de Sorita

www.elsports.es/sorita · www.zoritadelmaestrazgo.es

Pla de Dinamització i Governança Turística de Els Ports

